

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 80 0 P 075407 22 Rev 2
Banjaluka: 26.5.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednica vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužitelja M.S. iz B., koga zastupa punomoćnik D.M., advokat iz B., protiv tuženih RTFBiH, S., koju zastupa punomoćnik A.B., advokat iz S., i M.H. iz S., koga zastupa punomoćnik F.A., advokat iz S., radi naknade štete zbog klevete, vrijednost spora 10.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Bijeljini broj: 80 0 P 075407 17 Gž od 25.3.2019. godine, na sjednici održanoj 26.5.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tuženog M.H. za naknadu troškova revizionog postupka u iznosu od 702,00 KM.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Bijeljini broj: 80 0 P 075407 16 P od 30.6.2017. godine, djelimično je usvojen tužbeni zahtjev tužitelja tako što su obavezani tuženi da mu solidarno na ime naknade štete isplate iznos od 5.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 18.3.2016. godine do isplate i na ime naknade troškova postupka iznos od 2.600,00 KM, sve u roku od 30 dana od dana presuđenja.

Preko dosuđenog iznosa zahtjev je odbijen.

Presudom Okružnog suda u Bijeljini broj: 80 0 P 075407 17 Gž od 25.3.2019. godine, usvojene su žalbe tuženih i preinačena prvostepena presuda u dosuđujućem dijelu tako što je u tom dijelu tužbeni zahtjev odbijen i tužitelj obavezan da tuženima na ime naknade troškova postupka isplati, i to RTFBiH iznos od 2.580,00 KM, a M.H. iznos od 2.734,92 KM, u roku od 30 dana od presuđenja.

Tužitelj je obavezan da svakom od tuženih na ime naknade troškova žalbenog postupka isplati iznose od po 280,80 KM, u roku od 30 dana od presuđenja.

Tužitelj revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači

i potvrdi prvostepena presuda, a tuženi obavežu na naknadu troškova revizionog postupka uvećane za troškove na ime sastava odgovora na žalbe.

Tužena RTFBiH (u daljem tekstu: prvotužena) nije podnijela odgovor na reviziju.

Tuženi M.H. (u daljem tekstu: drugotuženi) u odgovoru predlaže da se revizija odbaci kao nedozvoljena ili da se odbije, a tužitelj obaveže na naknadu troškova na ime sastava odgovora u iznosu od 702,00 KM.

Revizija nije osnovana.

Presudom ovog suda broj 80 0 P 075407 19 Rev od 4.6.2020. godine pobijana drugostepena odluka je preinačena, tako što su žalbe tuženih odbijene i presuda Osnovnog suda u Bijeljini broj: 80 0 P 075407 16 P od 30.6.2017. godine potvrđena.

Tuženi su obavezani da solidarno, na ime naknade troškova revizionog postupka, isplate tužitelju iznos od 480,00 KM.

Odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj AP- 3848/20 od 20.4.2022. godine, usvojena je apelacija tuženih i ukinuta reviziona odluka, a ovom sudu naloženo da po hitnom postupku donese novu odluku.

Predmet spora je zahtjev tužitelja za naknadu nematerijalne štete na ime klevete.

Usvajajući žalbe tuženih i preinačavajući prvostepenu presudu u dosuđujućem dijelu tako što je tužbeni zahtjev u cijelosti odbijen, drugostepeni sud je stava da činjenice iz priloga emitovanih od strane prvotužene koje proizilaze iz navoda svjedoka i drugotuženog kao jednog od njih, predstavljaju vrijednosne sudove o tužitelju. Slijedom toga drugostepeni sud zaključuje da nema odgovornosti tuženih za klevetu u skladu sa članom 6 stav 1 pod a) Zakona o zaštiti od klevete.

Nesporno je da je prvotuženi dana 23.2.2016. godine u emisiji M. objavio, između ostalog, i prilog o tužitelju u kome se na početku priloga navodi da je on bio „u vrhu V. vlasti 1992. godine, kada je zvjerski ubijeno oko 3000 Bošnjaka“; da je prikazan papir na kome je otkucana naredba o formiranju logora S. i kaže: „Ovo je naredba o formiranju logora S. koju je potpisao S.A., S. desna ruka“; da je naveden govor H.K. o tome ko je ubijen u logoru S., pa novinar kaže: „svjedoci tvrde, masovni zločini u logoru S. i na drugim lokacijama nisu se mogli dešavati bez znanja M.S. i njegovog brata R.“, dok H.K. tvrdi: „Organizatori su oni svi, u svemu su učesnici oni bili, nisu se izolovali da kažu, eto ne treba to raditi“; da u emisiji drugotuženi govori o tužitelju da je bio predsjednik Skupštine opštine V. u toku agresije 1992. godine, predsjednik kriznog štaba opštine V. i da se nije ništa moglo desiti u tom periodu bez pomenutog, dakle, logor S., prvi u P., 7.500 su građana Bošnjaka iz susjednih opština P. i dijelom iz F. iz opštine K. I njegovi saradnici i članovi porodice koji su obavljali funkcije u Stanici javne bezbjednosti V. izdavali su „potvrde ko može izaći i biti spašen, ko će ostati i naravno biti ubijen“; da novinar navodi da se slučaj M.S. u H. vodi pod A kategorijom, što se odnosi na počinjene najteže ratne zločine, istovremeno pokazujući nekakav dokument, navodno potpisan od strane zamjenika H. tužioca G. T. B. i kaže: „M.S. i njegov brat R., tada su u V. zarobili majku H.N., koja je nedugo zatim strijeljana, a nakon toga M.S. se uselio u stan porodice N.“; da je P.B. pravosnažno osuđen na 22 godine zatvora „bivši pripadnik V. policije, pisao porodicama žrtava i optužio braću S. za masovne zločine nad V. Bošnjacima“, te se još

navodi da B. tvrdi da su M. i R. S. bili umiješani u izmještanje grobnica i prikrivanje zločina; da drugotuženi u emisiji kaže da ga je politika SDS-a malo iznenadila, kad SDS zahtijeva da takav čovjek bude viceguverner N.b., pa na kraju zaključuje da bi sva nedjela mogla biti nagrađena pozicijom viceguvernera C.b. BiH, na koju bi S. trebao doći iz SDS-ovog tima ...

Članom 1 stav 1 tačka a) Zakona o zaštiti od klevete („Službeni glasnik RS“, broj: 37/01 – u daljem tekstu: ZZK), propisano je da se tim zakonom uređuju prihvatljiva ograničenja slobode izražavanja u pogledu građanske odgovornosti za štetu nanесenu ugledu fizičkog i pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem nečег neistinitog i potvrđuje da pravo na slobodu izražavanja, koje je garantovano Ustavom Republike Srpske i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, predstavlja jedan od osnova demokratskog društva, posebno kada se radi o pitanjima od političkog i javnog interesa.

Pravo na slobodu izražavanja iz člana 10 Evropske konvencije spada u grupu tzv. kvalificiranih prava za koja je karakteristično da prvim stavom definiraju samo pravo, a drugim stavom dopuštena miješanja i ograničenja tih prava, pod uvjetima propisanim tim stavom. Pod uvjetima iz stava 2 člana 10, ta sloboda je primjenljiva ne samo na informacije ili ideje koje nailaze na pozitivan prijem ili se smatraju neuvredljivim ili prema njima postoji ravnodušnost, već i na one koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiravaju državu ili bilo koji dio populacije. Zahtjevi pluralizma, tolerancije i slobodoumnosti znače da sve „formalnosti, uvjeti, ograničenja ili sankcije“ koje se nameću u toj oblasti moraju biti proporcionalne legitimnom cilju koji se želi ostvariti.

Stoga je ključna uloga i zadatak suda da u svakom pojedinačnom slučaju jasno napravi razliku između činjenica i mišljenja (vrijednosne ocjene) jer se postojanje činjenica može dokazati, dok istinitost vrijednosnih sudova nije moguće dokazati.

U tački 50. odluke broj AP- 3848/20 od 20.4.2022. godine se ističe: „Iz navedenog, prema shvatanju Ustavnog suda, proizilazi da Osnovni sud i Vrhovni sud smatraju da su prvoapelantica kao TV kuća i drugoapelant kao predstavnik žrtava na području općine V. za žrtve koje su stradale u logoru S., sporno izražavanje trebale ignorirati, odnosno ne prenositi ga jer nije bilo podataka da je tužilac krivično gonjen zbog svoje uloge u vrijeme rata u BiH.“

U tački 52. Ustavni sud „naglašava da je prenošenje spornog izražavanja bilo od javnog interesa...“, „... da je prvoapelantica spornu emisiju zasnovala na izjavama sagovornika koji su preživjeli svjedoci rata (H.K., H.N. i drugoapelant) koje se odnose na tužiočevu djelatnost za vrijeme rata i u tom smislu oni su iznosili svoje stavove o tužiocu i njegovom učešću u ratu...“. Nadalje je Ustavni sud ukazao da se sporna emisija zasniva i na materijalnim dokazima (pojedinačno navedenim), te zaključuje da „prvoapelantica kao TV kuća navedeno izražavanje nije mogla ignorirati ili zanemariti jer tada ne bi radila svoj posao koji zahtijeva informiranje javnosti o značajnim temama. S druge strane Ustavni sud ne vidi nijedan razlog da prvoapelantica unaprijed treba posumnjati u istinitost spornog izražavanja jer se radi o izjavama lica koja su preživjela rat i bila na području na kojem su se odigrala dešavanja o kojima su govorili u svojim izjavama, kao i o dokumentima nadležnih organa.“

Ocjena je Ustavnog suda (tačka 53.) da „nema dokaza, niti nagovještaja da su apelanti prenijeli sadržaj sporne emisije s ciljem da tužioca oblate, niti su takvi dokazi izvođeni u tom pravcu, niti je tužilac to dokazao“.

U daljem dijelu obrazloženja ove tačke se navodi: “Prema ocjeni Ustavnog suda, apelanti su prilikom objave sporne emisije postupali profesionalno, te u skladu sa novinarskom etikom obavili dužnost informiranja javnosti o pitanju od javnog interesa, te se za njihovo postupanje, suprotno tvrdnjama Vrhovnog suda, ne može reći da nije bilo u dobroj vjeri (*bona fide*), kao i da su uloženi razumni naponi radi provjeravanja vjerodostojnosti informacija koje su objavljene“.

Konačni zaključak Ustavnog suda vezano za osnovanost apelacije izražen je u tački 57. ocjenom da nije postignut pravičan balans između prava tužioca na ugled i prava apelanata na slobodu izražavanja, time i da osporena revizijska odluka nije proporcionalna zakonitom cilju kojem se teži i da u okolnostima konkretnog slučaja obvezivanje apelanata na isplatu naknade nematerijalne štete „nije bilo nužno u demokratskom društvu u smislu člana 10 stav 2 Evropske konvencije“.

Odredbom člana 62 stav 4 Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 22/14 i 57/14, prečišćeni tekst broj 94/14) propisano je: „Sud, odnosno organ čija je odluka ukinuta dužan je da donese novu odluku pri čemu je obavezan da poštuje pravno shvatanje Ustavnog suda o povredi Ustavom utvrđenih prava i osnovnih sloboda podnositelja apelacije“.

Cijeneći pravnorelevantne činjenice koje je Ustavni sud iznio u obrazloženju odluke, a koje se odnose na to da su prenesene izjave lica koje su bile žrtve rata i predloženi dokumenti kojima se iznesene tvrdnje potkrepljuju, potrebe javnog informisanja o pitanju od javnog interesa, da tužilac nije dokazao izostanak *bona fide* u izvještavanju tuženih i da su razumno provjerene informacije koje se prenose, revizija je primjenom odredbe člana 248 Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) odbijena.

Zahtjev drugotuženog za naknadu troškova postupka na ime sastava odgovora na reviziju u iznosu od 702,00 KM nije osnovan u smislu odredbe člana 387. stav 1 ZPP.

Predsjednica vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpisivanja ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić